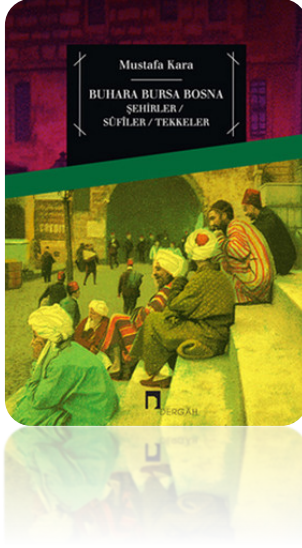

Buhara Bursa Bosna Şehirler / Sufiler / Tekkeler

Mustafa Kara, Dergâh Yay. İstanbul 2018 (2. Baskı), 631 s.

Süreyha Aydın*

Bu zevkli seyahat sonunda 'üç B' formülüne ulaştım ve medeniyetimizin ana güzergâhının kendime göre haritasını çizdim: Buhara-Bursa-Bosna. Buhara ile Türkistan ve Hindistan'ı, Bursa ile Anadolu ve Orta Doğu'yu, Bosna ile Balkanlar'ı ve Avrupa'yı kastediyorum.

---

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, sureyha@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8222-9292

Kitabın yazarı Mustafa Kara, 1951’de Güneyce/Rize’de dünyaya gelmiştir. İstanbul İmam Hatip Okulu (1970) ve Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü (1974)’nden mezuniyeti sonrası 1977’de Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü’nde Tasavvuf Tarihi Asistanı olarak çalışmaya başlamıştır. 1983’te “İbn Teymiye’ye Göre İbn Arabî” konulu doktora tezini tamamlamıştır. Akademik çalışmalarını Bursa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalı’nda öğretim üyesi olarak sürdürmüştür.

Muhtemelen İstanbul’da bir mekânın resmedildiği kitap kapağında, sarıklı ve fesli kişilerin bulunması, okuyucuya içerikte tarihe doğru yolculuk yapılacağı izlenimini vermektedir. Yazar, tasavvuf alanında son kırk yılda yaptığı çalışmalarını derlemek amacıyla *Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları* ile *Dervişin Hayatı Sûfinin Kelâmı* isimli eserlerini ortaya koymuştur. Tanıtımına yer verdiğimiz kitap, bahsi geçen projesinin üçüncü halkasıdır.

Giriş ve yedi bölümden oluşan kitapta yazar, örnek şahsiyetlere ve belgelere yer vermiştir. Eserde öncelikle, tasavvuf kültürüne dair genel bir değerlendirme yapılmış, tasavvufun bir ilim dalı halinde teşekkülünden tarikatların ortaya çıkışına, yani kuramdan kurumlaşmaya kadar geçen süreci kapsayan kronolojik bir sıra takip edilmiştir. Birinci bölümde Hz. Muhammed (s.a.s.)’in tasavvuftaki yeri Mevlid örnekleriyle incelenmiştir. İkinci bölümde, Buhara’dan başlayarak Kurtuba ve Konya’ya doğru bir seyirle tasavvuf tarihi ele alınmış; Muhyiddin İbn-i Arabî, Mevlânâ Celâleddin Rûmî ve Yunus Emre gibi isimlerin yanı sıra İsmail Dede Efendi ve Arif Nihat Asya’dan kısaca bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, Buhara’dan Bursa ve Bosna’ya doğru kendi ifadesiyle *dervişane bir yürüyüş* yapılmış; Kırşehirli Âşık Paşa, Kayserili Davud, İznikli Kutbuddin gibi 14. ve 15. yüzyıl sufileri tanıtılmıştır. “Çıkalım Gidelim Urumeli’ine” başlığını taşıyan dördüncü bölümde, Osmanlı dönemindeki tasavvuf düşüncesinin Anadolu ve Balkanlar ile yakın ilişkisine dikkat çekilmiştir. Türkistan bölgesinin meşhur sûfisi Ahmed Yesevî’nin mısralarında değindiği çoğu konunun Yunus Emre tarafından da tekrarlandığı ve aynı sedânın Edirne ile Bosna’da da yankılandığına dikkat çekilmiştir. Beşinci bölümde Kastamonu, Kahire ve Kaşgar güzergâhı merkeze alınarak Şeyh Şaban-ı Velî, Yakup Han Kaşgarî gibi isimlere yer verilmiştir.

“Modern Dönemdeki Tasavvuf Araştırmaları” başlığı altında, alanda yapılmış güncel çalışmalar değerlendirilmiş ve Cumhuriyet Dönemi’nde tarikatların durumuna değinilmiştir. Yedinci bölümde ise şehirleşme konusu ele

alınarak Türkiye’de şehirlerin kadim dokusunun korunamamasından bahsedilmiştir. Bu meseleye ilişkin örneklere yer verilerek, sorunun çözümü için önerilerde bulunulmuştur.

Tasavvuf klasiklerine ait manzumeler başta olmak üzere edebî eserlerin orijinal versiyonlarından alıntılar, sempozyumlarda sunulan tebliğ içerikleri, son kırk yılda yapılan çalışmalarda hangi yazarın hangi tarikatı ele aldığını gösteren tabloya yer verilmesi gibi detaylarla kitabın içeriği zenginleştirilmiştir. Yeterince tanınmayan şahsiyetlerin de ele alınması ve dipnotlarda ayrıntılı bilgilere yer verilmesi, tasavvuf alanında çalışmak isteyenlere kolaylık sağlamaktadır. Coğrafya olarak farklı yerlere ve kronolojik açıdan farklı zamanlara ışık tutan eser, bu haliyle geniş bir içerik barındırmaktadır. Birbirinden bağımsız başlıklar arasında konu bütünlüğünün bulunmaması, çalışmanın müstakil bölümler altında okunmasına fırsat vermektedir.

Yazar, tasavvufun ortaya çıkışından başlayarak alandaki çalışmalara yer vermiş, ilerideki çalışmalar konusunda da okuyucuya yol göstermiştir. Günümüzdeki tasavvufî meseleleri de ele alarak, tasavvuf tarihini özetlemeye çalışmıştır. Mimari, edebî ve tarihî konulara da değinerek okuyucuya entelektüel bir bakış açısı sunmuştur. Geniş bir tarihi ve coğrafi perspektif içeren ansiklopedik tarzdaki eserinden ötürü yazara, kitabı okuyucuyla buluşturan Dergâh Yayınları’na teşekkür ederiz.